

Advies over voorstel van resolutie betreffende de bestrijding van het antisemitisme (DOC 55 3717/0010)

Ten behoeve van de commissie voor Binnenlandse Zaken, Veiligheid, Migratie en Bestuurszaken van de Kamer van volksvertegenwoordigers. Vrijdag 2 februari 2024.

Anya Topolski

Afdeling Ethiek en Politieke Filosofie

Faculteit Filosofie, Theologie en Religiewetenschappen

Radboud Universiteit Nijmegen

anya.topolski@ru.nl

Topolski, Anya. 2024. *Advies over voorstel van resolutie betreffende de bestrijding van het antisemitisme ten behoeve van de commissie voor Binnenlandse Zaken, Veiligheid, Migratie en Bestuurszaken van de Kamer van volksvertegenwoordigers.*

Radboud Universiteit
SINCE 1923

Inhoudsopgave

1. Samenvatting.....	3
2. Inleiding.....	5
3. Overeenkomsten met voorstel.....	7
4. Belgisch wettelijk kader.....	8
5. Feitelijke en conceptuele verduidelijkingen.....	9
6. Problemen en beperkingen van IHRA.....	14
7. Alternatieve definities.....	18
8. Tot slot.....	22
9. Literatuur.....	23

1. Samenvatting

Algemeen	
1.	De IHRA definitie geeft onvoldoende bescherming aan Joden tegen manifestaties van antisemitisme
2.	De IHRA definitie kleurt het bestrijden van antisemitisme teveel vanuit het belang van de Israëlische overheid en haar beleid
3.	De IHRA definitie beperkt de vrijheid van meningsuiting op oneigenlijke gronden
4.	De IHRA definitie is nooit bedoeld als juridisch bindende definitie, maar als een niet-bindende werkdefinitie.
5.	De <i>Verklaring van Jeruzalem</i> biedt een veel adequater alternatief.

In overeenstemming met het feit dat dat antisemitisme een ernstig probleem is dat naar behoren moet worden erkend en aangepakt en gezien het feit “dat België een unieke positie als Europees gidsland kan innemen in de bestrijding van antisemitisme en de bevordering van het Joodse leven” (Punt N van het voorstel). De indieners van de resolutie zijn sterke pleitbezorgers van de International Holocaust Remembrance Alliance (hierna "IHRA") definitie van antisemitisme. Dit rapport tekent hier bezwaar tegen aan.

Het grootste gevaar van de definitie van de IHRA is dat het antisemitisme en kritiek op Israël door elkaar haalt. In een tijd van toenemend antisemitisme over de hele wereld ondermijnt de campagne om de IHRA-definitie aan te nemen en te implementeren de strijd tegen antisemitisme. Ten tweede is er brede oppositie tegen het aannemen van de IHRA-definitie. Ten derde bevorderen de Israëlische regering en haar bondgenoten het gebruik van de IHRA-definitie om beschermde vrije meningsuiting in te perken. Ten slotte, antisemieten kunnen voorstander zijn van de Israëlische staat of deze steunen. Dit behelst bijvoorbeeld het idee dat 'wij' niet willen dat Joden 'hier' wonen, dus dat 'zij' terug moeten naar 'waar zij vandaan komen'. Dat betekent dat het pro-Israël standpunt het bestrijden van antisemitisme in de weg kan staan.

Radboud Universiteit

SINCE 1923

Precies om deze redenen is het advies van dit rapport om de niet wettelijk bindende IHRA-definitie van antisemitisme niet te aanvaarden als een nuttig instrument om antisemitisme te bestrijden. Als alternatief stelt dit advies voor dat België overweegt om de definitie van de Verklaring van Jeruzalem te gebruiken:

Antisemitisme is discriminatie, vooroordeel, vijandigheid of geweld tegen Joden als Joden (of Joodse instellingen als Joden).

Deze definitie "is een instrument om antisemitisme, zoals het zich vandaag de dag manifesteert in landen over de hele wereld, te identificeren, te confronteren en onder de aandacht te brengen" en is dus, in tegenstelling tot de IHRA, juist geschreven om de bezorgdheden die in deze resolutie naar voren worden gebracht, aan te pakken.

2. Inleiding

Deze notitie dient als grondslag voor mijn advies over het voorstel van resolutie betreffende de bestrijding van het antisemitisme (DOC 55 3717/0010) ten behoeve van de commissie voor Binnenlandse Zaken, Veiligheid, Migratie en Bestuurszaken van de Kamer van volksvertegenwoordigers. In mijn werk hierover baseer ik me deels op werk van anderen experts (Jansen 2020; West 2001; Goldberg 2009; Nirenberg 2012; Bunzl 2007; Gidley and Renton 2017; Fadil 2016; Mills 2016; Lentin 2008; Ahmed 2004; Bauman 2009; Crane 2020; Meer 2014; Vial 2016; Rothberg 2009; Topolski 2020; Anidjar 2012; Arendt 1944; Hannaford 1996; Goldberg 2006; Meer 2013; Bayoumi 2006; Lentin 2004; Fredrickson 2015; Bethencourt 2014; Goldberg 2008; Anidjar 2007; 2003; Klug 2014; Topolski 2018; Wekker 2016; Sheth 2009; Mills 1997; Goldberg 2001). Daarnaast is werk over antisemitisme als vorm van racisme in verschillende contexten een belangrijke inspiratiebron (Gingrich 2005; Bunzl 2007; Gidley and Renton 2017; Bunzl 2007; Meer and Noorani 2008; Gidley and Renton 2017; Bunzl 2005; Werbner, n.d.; Schenker and Ziad 2006; Ahmed 2004; Tessman and On 2001; Raz-Krakovitzkin 2007; 2011; *On the Arab-Jew, Palestine, and Other Displacements*, n.d.; Sand and Renan 2010; Butler 2012; European Commission and European Monitoring Centre on Racism and Xenophobia 2003; Arendt 1973).

De structuur en inhoud van deze nota is als volgt. Aangezien ik het uitgangspunt en de terechte bezorgdheid van het voorstel over antisemitisme in België deel, begin ik kort met dit punt en merk ik ook op dat gezien de Belgische context, waarin het juridische raamwerk goed ontwikkeld is, er geen nood is om de IHRA-definitie van antisemitisme te implementeren of te aanvaarden. Vervolgens zal ik enkele kleinere punten van feitelijk en hermeneutisch verschil vermelden. Het grootste deel van mijn advies zal ingaan op de bezorgdheden over de IHRA in relatie tot vrijheid van meningsuiting, mensenrechten, academische vrijheid en conceptuele beperkingen. Mijn betrachting is niet om de enige sluitende definitie te formuleren. Wel beoog ik een perspectief toe te lichten gebaseerd op gefundeerde wetenschappelijke kennis waarbij een zoektocht naar het begrijpen van fenomenen van uitsluiting en insluiting centraal staat. Hoewel de kwestie van de Abraham-akkoorden niet mijn kern expertise is, wil ik afsluiten met één punt van zorg met betrekking tot dit aspect van het voorstel. In de laatste sectie zal ik een mogelijk alternatief voor de IHRA vermelden dat veel van de hierboven aangehaalde problemen vermijdt en van nut kan zijn voor de Belgische context.

3. Overeenkomsten met voorstel

In de afgelopen weken durfden veel Joden in België zich niet publiekelijk uit te spreken tegen Israël vanwege het antisemitisme en hebben veel niet-Joden gezwegen omdat ze bang zijn om als antisemiet te worden bestempeld. Maar duidelijk is dat in België, net zoals in alle andere landen, veel Joden en Israëli's kritisch tegenover de Israëlische regering staan maar dat niet openlijk durven te zeggen.

Ik heb antisemitisme de afgelopen twintig jaar gezien, bestudeerd en persoonlijk ervaren. Het bestaat in vele vormen en komt voor in alle sociale en politieke kringen. Het is een reëel probleem, in België en over de hele wereld. Het is essentieel dat wij eerlijk zijn en in het reine komen met de realiteit dat er antisemitisme bestaat – vroeger en nu – en ook duidelijk maken dat er verschillende vormen, manifestaties en doelwitten zijn. We moeten dit niet alleen doen voor de vrede in het Midden-Oosten, maar ook voor rechtvaardigheid en gelijkheid in Europa.

Hierin ben ik volledig akkoord met het voorstel. Antisemitisme moet worden aangepakt en overheidsinstellingen moeten proberen het te voorkomen. Het voorstel maakt een correcte inschatting van de realiteit en de doorleefde ervaring van antisemitisme naar een gerechtvaardigde veroordeling van de gruwelijke misdaden van Hamas op 7 oktober en van daaruit naar de geschiedenis van de Shoah in België. Waar ik wat afstand neem van het voorstel is dat het in een volgende fase kritiek op Israël verwacht met antisemitisme. Hoewel ik heel goed begrijp hoe deze vaak door elkaar gehaald worden, vooral in contexten van angst en trauma's, moeten we – zowel als wetenschappers en als beleidsmakers – deze verschillende gevoelens en geschiedenissen uit elkaar halen. Als we dat niet doen, draagt dat bij tot verder antisemitisme en schaadt dat Joden, vooral zij die niet Israëli'sch of zionistisch zijn of die de Palestijnse mensenrechten steunen.¹

4. Belgisch wettelijk kader

Het voorstel pleit ervoor de IHRA definitie als standaard te nemen bovenop het reeds bestaande juridische kader. In het verleden heeft België, zoals blijkt uit verschillende

---

¹ <https://www.theguardian.com/news/2020/nov/29/palestinian-rights-and-the-ihra-definition-of-antisemitism>

Radboud Universiteit

SINCE 1923

uitstekende rapporten van Unia, geprobeerd een rationele en duidelijke scheiding aan te brengen tussen de juridische context en het verzamelen van gegevens over antisemitisme.

De wettelijke context is één van de beste in Europa. Hier volgt een korte samenvatting.

- Het verbod op het aanzetten tot discriminatie, segregatie, haat of geweld wegens de afkomst (wet van 30 juli 1981).
- De wetgeving rond strafverzwaring voor motieven gebaseerd op afkomst bij zogenaamde “haatmisdrijven”.
- Negationisme: het verbod op het ontkennen, schromelijk minimaliseren, pogen te rechtvaardigen of goedkeuren van de Genocide die door het Duitse naziregime tijdens de Tweede Wereldoorlog is gepleegd (wet van 23 maart 1995)

De IHRA voegt echter niets toe aan de bestaande wetgeving. Integendeel zelfs, het verzwakt deze (zie verder voor uitleg hierover).

5. Feitelijke en conceptuele verduidelijkingen

1. Betrouwbaarheid van cijfers

Als wetenschapper die antisemitisme bestudeert (in samenwerking met een bredere interdisciplinaire Europese groep), zowel op zichzelf als in relatie tot andere vormen van racisme in Europa, is het essentieel om toegang te hebben tot nauwkeurige statistieken (kwantitatief) en goed verzamelde kwalitatieve verslagen over antisemitisme. Dit is ook essentieel voor Islamofobie, anti-zwart racisme, antigipsisme, enz. (deze kunnen natuurlijk in het enkelvoud voorkomen of meervoudig zijn en ook kruisingen hebben met andere vormen van discriminatie zoals klasse, geslacht, fysieke en/of mentale capaciteiten). Het isoleren van antisemitisme negeert de kruispunten van onderdrukkingen en solidariteit. Het mechanisme van verdeeldheid en angst die in racisme besloten ligt, houdt velen geïsoleerd en kwetsbaar. Hetzelfde mechanisme, van antisemitisme als vorm van racisme, wordt gebruikt tegen zwarte mensen en andere mensen van kleur, mensen die moslim zijn, immigranten, inheemse gemeenschappen en anderen. Het uitzonderen van antisemitisme negeert de centrale bedreigingen waarmee deze gemeenschappen worden geconfronteerd als gevolg van witte suprematie, wist de doorleefde ervaringen van Joden van kleur uit en atomiseert een strijd die verenigd moet worden om te slagen.

Helaas zijn op dit moment de cijfers die we hebben in Europa en in België, uit vele bronnen, problematisch. Voor alle instellingen die de IHRA hebben ondertekend, kan kritiek op Israël gelabeld worden als antisemitisme. Dit betekent dat statistieken over de prevalentie van antisemitisme, ook elke kritiek op Israël meerekenen waardoor ze minder betrouwbaar worden, wat verder schadelijk is voor Joden en de realiteit van antisemitisme.

De IHRA-definitie trekt ons begrip van de kwestie scheef en wakkert angst aan. Wanneer kritiek van Israël of het uitspreken van steun voor Palestijnen als antisemitisch wordt geteld – zoals door de ADL – dan zijn statistieken onbetrouwbaar en daarom misschien schadelijk omdat ze meer angst creëren (b.v. angst gebaseerd op statistieken met een zwakke validiteit). Dit is het geval in het voorstel, zoals deze cijfers van de ADL worden gebruikt op pagina 4. Ik wil het gebruik van deze cijfers aanvechten. Dit geldt ook voor de FRA-cijfers. De definities die gebruikt worden om deze cijfers te verzamelen zijn niet consistent tussen verschillende vormen

van racisme en bieden verschillende ruimte voor objectieve versus subjectieve beoordelingen. Dit kan worden gecorrigeerd door geen gebruik te maken van de IHRA en door alternatieven te overwegen die aan het eind van dit rapport worden voorgesteld.

Het gaat niet alleen om cijfers die niet valide zijn, maar ook om de betekenissen die worden toegekend aan incidenten op basis van angst in plaats van feiten en die alleen leiden tot meer angst. Zo wakkert het beschouwen van elk incident als een rode vlag die aangeeft dat er mogelijk een nieuwe Holocaust op komst is, een pijnlijke angst aan, sluit het rationele discussies uit, polariseert het en kan het gebruikt worden om geweld te rechtvaardigen. Beschuldigingen van antisemitisme mogen niet gebaseerd zijn op meningsverschillen over de staat Israël. Bezorgdheid over veiligheid moet gebaseerd zijn op feiten, niet op angst.

Sommige uitingen kunnen onsmakelijk zijn of sommige mensen ongemakkelijk maken, maar dat maakt ze nog niet haatdragend of reden voor censuur. Het sensationaliseren van het werkelijke probleem van antisemitisme wakkert angst aan die rationeel discours en gedrag in de weg staat.

2. Het gebruik van termen en het belang om ze niet door elkaar te halen.

Om zo duidelijk mogelijke informatie, cijfers en ook kwalitatieve gegevens te hebben, is het belangrijk om onderscheid te maken tussen jodendom, de staat Israël en zionisme. Er zijn vele vormen van zionisme en niet alle zionisten zijn Joods of alle Joden zionisten.

Jodendom is een religie. Ongeveer 7 miljoen Joden in de wereld wonen in Israël. Ongeveer 6 miljoen wonen in de Verenigde Staten. Nog eens 2 miljoen wonen in andere landen. Niet alle Joden zijn zionisten.

Israël is een staat. Ongeveer 80% van de Israëlische burgers is Joods. Ongeveer 20% van de Israëlische burgers zijn Palestijnse burgers van Israël (moslims of christenen).

Zionisme, zoals omarmd door de huidige regering van de staat Israël, is een politieke ideologie die gelooft in de oprichting en instandhouding van een staat die de rechten van Joden boven die van niet-Joden bevoorrecht. Het wordt gebruikt om acties te rechtvaardigen om de Joodse controle over Israël te behouden, dat voor 1948 Palestina heette en waar moslim-, christelijke

en joodse Palestijnen woonden. Niet alle zionisten zijn Joods. Christelijke zionisten behoren tot de meest invloedrijke voorstanders van Israël in de VS en Nederland.²

Zionist is een term voor iemand die acties steunt die de joodse controle over Israël in stand houden. Zionisten kunnen van elke religie zijn. Alleen al in de Verenigde Staten zijn er naar schatting meer dan 30 miljoen christelijke zionisten.

3. Betwistbare claims

In het voorstel, op pagina 6, staat: “De International Holocaust Remembrance Alliance (hierna "IHRA") is de enige intergouvernementele organisatie die zich uitsluitend met Holocaust gerelateerde kwesties bezighoudt. Om het probleem van het antisemitisme aan te pakken, moet er eerst duidelijkheid bestaan over wat antisemitisme precies betekent. Na jaren werk door deskundigen van de organisatie werd een internationale consensus bereikt over een niet juridisch bindende werkdefinitie van antisemitisme, die vervolgens door de plenaire vergadering van de organisatie werd aangenomen.”

Er zijn hier twee zaken die betwist moeten worden. Hoewel de bewering van het voorstel dat de IHRA de enige specifiek intergouvernementele organisatie is, betwistbaar is, kan dit in feite een reden zijn om het niet te gebruiken om antisemitisme mee te bestrijden. Hoe belangrijk Holocausteducatie en -herdenking ook is, we kunnen een fout maken als we de Holocaust verwarren met het soort antisemitisme waarmee Joden in Europa vandaag worden geconfronteerd. Er zijn meer vormen en uitingen van antisemitisme in heden en verleden dan de Holocaust / genocide. Een focus op genocide kan ons daadwerkelijk verblinden voor het probleem zoals het zich vandaag echt voordoet in België, en in deze tijd van oorlog in Israël-Palestina.

De tweede betwistbare bewering is dat er een internationale consensus bestaat over het gebruik van de IHRA. Vorige week nog waarschuwden meer dan 100 Israëlische en internationale

---

² <https://www.washingtonpost.com/opinions/2024/01/02/anti-zionism-antisemitism-israel-jews-came-first/>

burgergroeperingen de VN voor de problemen met deze definitie.³ Deze oproep wordt juist gedaan in de context van de huidige oorlog in Israël-Palestina.

Deze oproep komt na jaren van onenigheid over de waarde en het gebruik van de IHRA. Er is in feite geen internationale consensus zoals in het voorstel wordt beweerd. Hier is een korte lijst van groepen die hun ongenoegen hebben geuit:

Lijst van organisaties & individuen tegen het aannemen van de IHRA-definitie⁴:

- Kenneth Stern, die de hoofdauteur is van de IHRA-definitie, heeft gezegd dat deze is gemaakt om antisemitische haatmisdrijven in Europa te classificeren en niet bedoeld is als handhavings- of juridisch instrument. Hij heeft laten vastleggen dat hij tegen het aannemen van de definitie als zodanig is.
- Meer dan 350 wetenschappers op het gebied van antisemitisme, Joodse geschiedenis, de Holocaust en andere verwante studiegebieden – waaronder experts en verdedigers van het recht op vrije meningsuiting volgens het Eerste Amendement – hebben de IHRA-definitie bekritiseerd.
- 122 Palestijnse en Arabische academici, journalisten en intellectuelen spraken hun afkeuring uit over de IHRA-definitie en hun verzet tegen de manier waarop deze is gebruikt "om de Palestijnse zaak te delegitimeren en verdedigers van Palestijnse rechten het zwijgen op te leggen. Het ombuigen van de noodzakelijke strijd tegen antisemitisme om een dergelijke agenda te dienen dreigt deze strijd te kleineren en daardoor in diskrediet te brengen en te verzwakken."
- 128 wetenschappers op het gebied van antisemitisme, de Holocaust en de moderne Joodse geschiedenis schreven een open brief waarin ze de VN waarschuwden tegen het aannemen van de IHRA-definitie

---

³ (<https://www.theguardian.com/news/2023/apr/24/un-ihra-antisemitism-definition-israel-criticism>).

⁴ <https://diasporaalliance.co/wp-content/uploads/2023/11/IHRA-Explainer-and-Messaging.pdf>

- De American Association of University Professors veroordeelde de pogingen om de IHRA definitie te promoten en waarschuwde voor de bedreigingen die het vormt voor de vrijheid van meningsuiting en academische vrijheid.

Een spectrum van Joodse groeperingen is officieel tegen de formele aanname van de definitie:

- In Noord-Amerika: The Progressive Israel Network, een leidende coalitie van progressieve, pro-Israël organisaties; Bend the Arc, de leidende nationale progressieve Joodse stem; Jewish Voice for Peace, de leidende Joodse antizionistische organisatie in de Verenigde Staten; en Independent Jewish Voices, een Canadese grassroots progressieve groep die pleit voor rechtvaardigheid en gelijkheid in Israël-Palestina. De Reformbeweging, de grootste religieuze beweging van Joden in de Verenigde Staten, en de Nationale Raad van Joodse Vrouwen verzetten zich beide tegen de codificatie van de IHRA-definitie, ook al onderschrijven ze de definitie zelf.
- In Europa: Union Juive Française pour la Paix (Frankrijk), een leidende Franse progressieve Joodse groepering; Jüdische Stimme für gerechten Frieden im Nahost e.V. (Duitsland), de Duitse tak van European Jews for a Just Peace.
- Israël-Palestina: Coalition of Women for Peace, een langlopende feministische anti-bezettingsbeweging; Academia For Equality, een activistisch netwerk van Israëlische en Palestijnse academici.

6. Problemen en beperkingen van IHRA

Het onderscheid tussen kritiek op de Israëlische staat en antisemitisme is niet gemakkelijk te maken. Om te begrijpen hoe de verstrengeling tussen beiden de afgelopen decennia geleidelijk tot stand is gekomen, moet men meer te weten komen over de IHRA die bepaalde soorten kritiek op Israël weten te duiden als antisemitisme. De speciale VN-rapporteur voor hedendaagse vormen van racisme, rassendiscriminatie, vreemdelingenhaat en aanverwante onverdraagzaamheid, E. Tendayi Achiume, heeft gewaarschuwd tegen het gebruik van de IHRA-definitie “vanwege de gevoeligheid om politiek geïnstrumentaliseerd te worden en de schade die aan de mensenrechten wordt toegebracht als gevolg van een dergelijke instrumentalisering”⁵.

Er is brede overeenstemming onder wetenschappers en juristen (inclusief de hoofdsteller van de IHRA-definitie, Kenneth Stern⁶) dat de IHRA-definitie niet geschikt is voor politieke en educatieve omgevingen waar kritisch denken, academische vrijheid en vrij debat van het grootste belang zijn.⁷

In tegenstelling tot wat veel instellingen lijken te geloven, is het gewoonweg niet mogelijk om de IHRA-definitie te gebruiken om te bepalen of een individueel incident of een individuele uitspraak al dan niet antisemitisch is, en tegelijkertijd de vrijheid van meningsuiting en de academische vrijheid te beschermen en discriminatie te voorkomen. Een poging daartoe leidt onvermijdelijk tot schadelijke en onrechtvaardige gevolgen.⁸

In een tijd van toenemend antisemitisme over de hele wereld ondermijnt de campagne om de IHRA-definitie aan te nemen en te implementeren de strijd tegen antisemitisme. Ten tweede is er brede oppositie tegen het aannemen van de IHRA-definitie. Ten derde bevorderen de Israëlische regering en haar bondgenoten het gebruik van de IHRA-definitie om beschermde

---

⁵ <https://www.jpost.com/diaspora/antisemitism/article-721177>

⁶ <https://www.theguardian.com/commentisfree/2019/dec/13/antisemitism-executive-order-trump-chilling-effect>

⁷ <https://www.theguardian.com/news/2023/apr/24/un-ihra-antisemitism-definition-israel-criticism>

⁸ <https://www.jewishvoiceforpeace.org/2023/11/09/antisemitism-dangerous/>

vrije meningsuiting in te perken. En tot slot is de IHRA-definitie een favoriet instrument geworden van antidemocratische krachten, terwijl ze er niet in slaagt het antisemitisme in te dammen.⁹

Hier volgen enkele gevolgen van het aannemen van antisemitisme:

1. Voorvechters van Palestijnse mensenrechten, critici van de Israëliëse staat en zijn beleid en degenen die onderzoek doen naar en lesgeven over de geschiedenis van en de huidige situatie in Israël-Palestina zijn het doelwit geworden van valse beschuldigingen van antisemitisme.
2. Individuen en collectieven uit het onderwijs, de sociale sector, het maatschappelijk middenveld, enz. worden onderworpen aan onredelijke onderzoeken en disciplinaire procedures op basis van de IHRA-definitie. Deze procedures hebben het welzijn geschaad van degenen die het slachtoffer zijn van valse beschuldigingen van antisemitisme. Degenen die valselijk beschuldigd zijn hebben het gevoel dat hun reputatie bezoedeld is en ze zijn bezorgd over mogelijke schade aan hun opleiding en carrière.
3. De klachten hebben een negatief effect gehad op de academische vrijheid en de vrijheid van meningsuiting, wat in sommige gevallen heeft geleid tot het annuleren van evenementen of het opleggen van valse voorwaarden aan de vorm van evenementen.
4. Uit de ontvangen getuigenissen blijkt duidelijk dat deze zaken een afschrikkend effect hebben en individuen ervan weerhouden om te spreken over of evenementen te organiseren die de Palestijnse mensenrechten en Palestijnse zelfbeschikking bespreken, uit angst dat er klachten tegen hen zullen worden ingediend, of dat ze anders te maken zullen krijgen met aanzienlijke bureaucratische hindernissen en zelfs dure juridische stappen om evenementen te laten doorgaan.

---

⁹ <https://diasporaalliance.co/wp-content/uploads/2023/11/IHRA-Explainer-and-Messaging.pdf>

Dit advies concludeert dan ook dat de aannahme en toepassing van de IHRA-definitie al een klap heeft toegebracht aan de academische vrijheid en de vrijheid van meningsuiting. Dit bedreigt niet alleen de gezondheid van een democratie, met inbegrip van juridische organen, maar verhindert ook leden van de samenleving en maatschappelijke organisaties om genuanceerde discussies te voeren over het Midden-Oosten, de wereldpolitiek en de Palestijnse kwestie, die ook noodzakelijk zijn als onderdeel van de inspanningen om antisemitisme te bestrijden.

Samengevat veroorzaakt de IHRA-definitie verwarring en controverse. Het beschermt Joden niet tegen echt antisemitisme, dat vooral van rechts komt, niet van moslims/Palestijnse bevrijdingsactivisten; het brandmerkt vrijwel alle steun voor Palestijnse rechten als anti-Joods, zelfs als die steun van Joden komt; het geeft echte antisemieten en racisten een vrijbrief, mits ze Israël steunen.

De IHRA definitie was nooit bedoeld als juridisch bindende definitie. Het is bedoeld als een 'niet-bindende werkdefinitie'. Een juridisch bindende definitie moet veel duidelijker zijn en in lijn met bestaande wet- en regelgeving. Ook de definitie zelf maakt niet duidelijk dat antisemitisme gericht is tegen personen en hun instellingen vanwege hun 'joods-zijn'; 'een bepaalde perceptie' kan geen doelwit zijn van welke wet dan ook. In deze definitie is elke vorm van haat tegen een persoon die Joods is antisemitisch. Het gaat voorbij aan het feit dat antisemitisme al bestond vóór de staat Israël en er daarom niet noodzakelijkerwijs aan verbonden is en er zijn antisemieten die niet tegen de staat Israël en het bestaan ervan zijn omdat ze liever hebben dat Joden daar wonen in plaats van hier (wat antisemitisch is). Het gaat volledig voorbij aan vormen van antisemitisme die institutioneel zijn: zoals kunstwerken in musea die zijn gestolen van Joden tijdens de Shoah en daarvoor. Het gaat voorbij aan het feit dat rassenhiërarchieën niet alleen zijn gebouwd op haat, maar ook (en meer) op een gevoel van superioriteit en kwetsbaarheid.

Het bovenstaande is wat vaak wordt aangeduid als het misbruik of de instrumentalisering van de IHRA-definitie van antisemitisme. In haar recente rapport (2024) benadrukt UNIA deze problematische verwarring. "Zo stellen sommigen alle personen van Joodse afkomst gelijk met (Israëlische) burgers die het Israëlische beleid onvoorwaardelijk steunen". (pagina 6)¹⁰

---

¹⁰ <https://www.unia.be/nl/publicaties-statistieken/publicaties/antisemitisme-rapport-2024>

7. Alternatieve definities

Unia suggereert wel dat een alternatieve definitie nuttig zou kunnen zijn.

"Voor sommige vormen van rapportering en bewustmaking over een fenomeen als antisemitisme en dynamieken zoals polarisering is het een kwestie van op een bredere manier kijken dan alleen naar een paar misdrijven die door de wet worden gedefinieerd. Dit doet echter geen afbreuk aan ons mandaat, dat erin bestaat gelijkheid te bevorderen en discriminatie in de Belgische context te bestrijden. (pagina 2)¹¹

Om deze reden, stel ik voor de volgende alternatieve definitie te gebruiken. De Verklaring van Jeruzalem¹² vermijdt het door elkaar halen van zaken, het exceptionaliseren van antisemitisme (in relatie tot andere vormen van racisme), het beperkt niet de vrijheid van meningsuiting of academische vrijheid, noch legt het mensen het zwijgen op die de Palestijnse mensenrechten en het internationaal recht willen verdedigen of schendingen daarvan door de staat Israël willen bekritisieren. De Verklaring van Jeruzalem maakt duidelijk dat het hier gaat om ideeën over joodsheid die leiden tot oneerlijke behandeling, geweld, opruiing tegen joden als joden. En doet daarom beter werk in het beschermen van Joden. De definitie van antisemitisme van de Verklaring van Jeruzalem is gecreëerd met het bovengenoemde UNIA-doel en met het doel om de verwarring tussen antisemitisme en kritiek op Israël te vermijden.

Voor alle deze redenen zou die UNIA kunnen helpen. Dit gezegd zijnde, zoals er geen enkele absolute definitie van racisme bestaat, bestaat er ook geen enkele absolute definitie van antisemitisme.

Daarom stel ik voor om de definitie van antisemitisme uit de Verklaring van Jeruzalem over te nemen.

Ik citeer hier de definitie en 15 richtlijnen:

---

¹¹ <https://www.unia.be/nl/publicaties-statistieken/publicaties/antisemitisme-rapport-2024>

¹² <https://jerusalemdeclaration.org>

Definitie

Antisemitisme is discriminatie, vooroordeel, vijandigheid of geweld tegen Joden als Joden (of Joodse instellingen als Joden).

Richtlijnen

A. Algemeen

1. Het is racistisch om te essentialiseren (een karaktertrek als inherent te behandelen) of om verregaande negatieve generalisaties te maken over een bepaalde bevolkingsgroep. Wat geldt voor racisme in het algemeen, geldt ook voor antisemitisme in het bijzonder.
2. Het bijzondere aan klassiek antisemitisme is het idee dat Joden verbonden zijn met de krachten van het kwaad. Dit is de kern van veel anti-Joodse fantasieën, zoals het idee van een Joodse samenzwering waarin "de Joden" verborgen macht bezitten die ze gebruiken om hun eigen collectieve agenda te bevorderen ten koste van andere mensen. Deze koppeling tussen Joden en het kwaad gaat door in het heden: in de fantasie dat "de Joden" regeringen controleren met een "verborgen hand", dat ze de banken bezitten, de media controleren, optreden als "een staat binnen een staat" en verantwoordelijk zijn voor het verspreiden van ziektes (zoals Covid-19). Al deze kenmerken kunnen worden gebruikt door verschillende (en zelfs antagonistische) politieke doelen.
3. Antisemitisme kan zich uiten in woorden, beelden en daden. Voorbeelden van antisemitische woorden zijn uitspraken dat alle Joden rijk, gierig of onpatriottisch zijn. In antisemitische karikaturen worden Joden vaak afgebeeld als grotesk, met grote neuzen en geassocieerd met rijkdom. Antisemitisme kan direct of indirect zijn, expliciet of gecodeerd. Bijvoorbeeld, "De Rothschilds beheersen de wereld" is een gecodeerde uitspraak over de vermeende macht van "de Joden" over banken en internationale financiën. Op dezelfde manier kan het afschilderen van Israël als het ultieme kwaad of het schromelijk overdrijven van zijn werkelijke invloed een gecodeerde manier zijn om Joden te racialiseren en te stigmatiseren. In veel gevallen is het identificeren van gecodeerde taal een kwestie van context en beoordeling, rekening houdend met deze richtlijnen.

4. Het ontkennen of minimaliseren van de Holocaust door te beweren dat de doelbewuste genocide van de nazi's op de Joden niet heeft plaatsgevonden, of dat er geen vernietigingskampen of gaskamers waren, of dat het aantal slachtoffers een fractie was van het werkelijke totaal, is antisemitisch.

B. Israël en Palestina: voorbeelden die, op het eerste gezicht, antisemitisch zijn

6. De symbolen, beelden en negatieve stereotypen van het klassieke antisemitisme (zie richtlijnen 2 en 3) toepassen op de staat Israël.
7. Joden collectief verantwoordelijk houden voor het gedrag van Israël of Joden, alleen omdat ze Joods zijn, behandelen als agenten van Israël.
8. Van mensen eisen dat ze, omdat ze Joods zijn, Israël of het zionisme publiekelijk veroordelen (bijvoorbeeld op een politieke bijeenkomst).
9. Veronderstellen dat niet-Israëliische Joden, gewoon omdat ze Joden zijn, noodzakelijkerwijs loyaler zijn aan Israël dan aan hun eigen land.
10. Het ontkennen van het recht van Joden in de staat Israël om te bestaan en zich te ontplooien, collectief en individueel, als Joden, in overeenstemming met het gelijkheidsbeginsel.

C. Israël en Palestina: voorbeelden die niet antisemitisch zijn (of men de mening of actie nu goedkeurt of niet)

11. Het steunen van de Palestijnse eis voor rechtvaardigheid en de volledige toekenning van hun politieke, nationale, burgerlijke en mensenrechten, zoals vastgelegd in het internationaal recht.
12. Het bekritisieren van of zich verzetten tegen zionisme als een vorm van nationalisme, of pleiten voor een verscheidenheid aan constitutionele regelingen voor Joden en Palestijnen in het gebied tussen de rivier de Jordaan en de Middellandse Zee. Het is niet antisemitisch om

regelingen te steunen die volledige gelijkheid toekennen aan alle inwoners "tussen de rivier en de zee," hetzij in twee staten, een binationale staat, unitaire democratische staat, federale staat, of in welke vorm dan ook.

13. Op feiten gebaseerde kritiek op Israël als staat. Dit omvat zijn instellingen en grondbeginselen. Het omvat ook zijn beleid en praktijken in binnen- en buitenland, zoals het gedrag van Israël op de Westelijke Jordaanoever en in Gaza, de rol die Israël speelt in de regio, of enige andere manier waarop het als staat de gebeurtenissen in de wereld beïnvloedt. Het is niet antisemitisch om te wijzen op systematische rassendiscriminatie. In het algemeen gelden in het geval van Israël en Palestina dezelfde debatnormen die van toepassing zijn op andere staten en op andere conflicten over nationale zelfbeschikking. Daarom is het, zelfs als het omstreden is, op zichzelf niet antisemitisch om Israël te vergelijken met andere historische gevallen, zoals kolonialisme of apartheid.

14. Boycot, desinvestering en sancties zijn alledaagse, geweldloze vormen van politiek protest tegen staten. In het geval van Israël zijn ze op zichzelf niet antisemitisch.

15. Politieke meningsuiting hoeft niet afgemeten, proportioneel, getemperd of redelijk te zijn om beschermd te worden onder artikel 19 van de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens of artikel 10 van het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens en andere mensenrechteninstrumenten. Kritiek die door sommigen wordt gezien als overdreven of controversieel, of als een weerspiegeling van een "dubbele standaard", is op zichzelf niet antisemitisch. In het algemeen is de grens tussen antisemitische en niet-antisemitische uitingen anders dan de grens tussen onredelijke en redelijke uitingen.

8. Tot slot

Het gevaar van de IHRA is dat het antisemitisme en kritiek op Israël door elkaar haalt. In een tijd van toenemend antisemitisme over de hele wereld ondermijnt de campagne om de IHRA-definitie aan te nemen en te implementeren de strijd tegen antisemitisme. De IHRA-definitie is ook te vaak gebruikt om beschermde vrije meningsuiting en academische vrijheid in te perken.

Precies om deze redenen is het advies van dit rapport om de niet wettelijk bindende IHRA-definitie van antisemitisme niet te aanvaarden als een nuttig instrument om antisemitisme te bestrijden. Als alternatief stelt dit advies voor dat België overweegt de definitie van de Verklaring van Jeruzalem te gebruiken.

Hoewel slechts kort vermeld in het voorstel, is het misschien nuttig om kort de verwijzing in het voorstel naar de Abraham-akkoorden te vermelden. Deze luidt als volgt: "Stelt dat de Abraham-akkoorden kunnen worden aangewend als positief element in de bestrijding van antisemitisme in België." Opnieuw verwacht dit voorstel het Joods zijn met culturele, nationale en/of raciale factoren. Deze verwarring moet vermeden worden als we het probleem van antisemitisme in België treft serieus willen nemen.

9. Literatuur

- Ahmed, Nazir. 2004. 'Islamophobia and Antisemitism'. *European Judaism* 37 (1): 124–27.
- Anidjar, Gil. 2003. *The Jew, the Arab: A History of the Enemy*. 1st ed. Stanford University Press.
- . 2007. *Semites: Race, Religion, Literature*. Stanford University Press.
- . 2012. 'On the European Question'. *Forum Bosnae*, no. 55: 13–27.
- Arendt, Hannah. 1944. 'Race-Thinking Before Racism'. *The Review of Politics* 6 (1): 36–73. <https://doi.org/10.1017/S0034670500002783>.
- . 1973. *The Origins of Totalitarianism*. Harcourt, Brace, Jovanovich.
- Bauman, Zygmunt. 2009. 'Jews and Other Europeans, Old and New'. *European Judaism* 42 (1): 121–33. <https://doi.org/10.3167/ej.2009.420111>.
- Bayoumi, Moustafa. 2006. 'Racing Religion'. *CR: The New Centennial Review* 6 (2): 267–93. <https://doi.org/10.1353/ncr.2007.0000>.
- Bethencourt, Francisco. 2014. *Racisms: From the Crusades to the Twentieth Century*. Princeton University Press.
- Bunzl, Matti. 2005. 'Between Anti-Semitism and Islamophobia: Some Thoughts on the New Europe'. *American Ethnologist* 32 (4): 499–508. <https://doi.org/10.1525/ae.2005.32.4.499>.
- . 2007. *Anti-Semitism and Islamophobia: Hatreds Old and New in Europe*. Prickly Paradigm Press.
- Butler, Judith. 2012. *Parting Ways: Jewishness and the Critique of Zionism*. Columbia University Press.
- Crane, Jonathan K. 2020. *Judaism, Race, and Ethics: Conversations and Questions*. Penn State University Press.
- European Commission and European Monitoring Centre on Racism and Xenophobia. 2003. 'The Fight against Anti-Semitism and Islamophobia: Bringing Communities Together'. eumc.eu.int/eumc/material/pub/RT3/en.pdf.
- Fadil, Nadia. 2016. "'Are We All Secular/Ized yet?': Reflections on David Goldberg's 'Are We All Post-Racial Yet?'" *Ethnic and Racial Studies* 0 (0): 1–8. <https://doi.org/10.1080/01419870.2016.1202424>.
- Fredrickson, George M. 2015. *Racism: A Short History*. Princeton University Press.
- Gidley, Ben, and James Renton, eds. 2017. *Antisemitism and Islamophobia in Europe - A Shared Story?* Palgrave Macmillan. <http://www.palgrave.com/la/book/9781137412997>.
- Gingrich, Andre. 2005. 'Anthropological Analyses of Islamophobia and Anti-Semitism in Europe'. *American Ethnologist* 32 (4): 513–15. <https://doi.org/10.1525/ae.2005.32.4.513>.
- Goldberg, David Theo. 2001. *The Racial State*. 1 edition. Malden, Mass: Wiley-Blackwell.
- . 2006. 'Racial Europeanization'. *Ethnic and Racial Studies* 29 (2): 331–64. <https://doi.org/10.1080/01419870500465611>.
- . 2008. 'Racisms without Racism'. *PMLA* 123 (5): 1712–16.
- . 2009. 'A Political Theology of Race'. *Cultural Studies* 23 (4): 513–37. <https://doi.org/10.1080/09502380902950955>.
- Hannaford, Ivan. 1996. *Race: The History of an Idea in the West*. Woodrow Wilson Center Press.

- Jansen, Yolande. 2020. "A Crooked, Passion-Laden Mirror": "Jews" and "Muslims" as a European Question beyond Religio-Secularism'. *Patterns of Prejudice* 54 (1–2): 29–45. <https://doi.org/10.1080/0031322X.2019.1696047>.
- Klug, Brian. 2014. 'The Limits of Analogy: Comparing Islamophobia and Antisemitism'. *Patterns of Prejudice* 48 (5): 442–59. <https://doi.org/10.1080/0031322X.2014.964498>.
- Lentin, Alana. 2004. *Racism And Anti-Racism In Europe*. Pluto Press.
- . 2008. 'Europe and the Silence about Race'. *European Journal of Social Theory* 11 (4): 487–503. <https://doi.org/10.1177/1368431008097008>.
- Meer, Nasar. 2013. 'Racialization and Religion: Race, Culture and Difference in the Study of Antisemitism and Islamophobia'. *Ethnic and Racial Studies* 36 (3): 385–98. <https://doi.org/10.1080/01419870.2013.734392>.
- . 2014. *Key Concepts in Race and Ethnicity*. SAGE.
- Meer, Nasar, and Tehseen Noorani. 2008. 'A Sociological Comparison of Anti-Semitism and Anti-Muslim Sentiment in Britain'. *The Sociological Review* 56 (2): 195–219. <https://doi.org/10.1111/j.1467-954X.2008.00784.x>.
- Mills, Charles W. 1997. *The Racial Contract*. Ithaca, NY: Cornell University Press.
- . 2016. 'Critical Philosophy of Race'. In *The Oxford Handbook of Philosophical Methodology*. Oxford University Press. <https://doi.org/10.1093/oxfordhb/9780199668779.013.15>.
- Nirenberg, David. 2012. *Anti-Judaism: The Western Tradition*. HEAD OF ZEUS.
- On the Arab-Jew, Palestine, and Other Displacements*. n.d. Accessed 16 June 2017. <http://www.press.uchicago.edu/ucp/books/book/distributed/O/bo26304220.html>.
- Raz-Krakotzkin, Amnon. 2007. 'Jewish Memory between Exile and History'. *Jewish Quarterly Review* 97 (4): 530–43.
- . 2011. 'Jewish Peoplehood, "Jewish Politics," and Political Responsibility: Arendt on Zionism and Partitions'. *College Literature* 38 (1): 57–74.
- Rothberg, Michael. 2009. *Multidirectional Memory: Remembering the Holocaust in the Age of Decolonization*. Stanford University Press.
- Sand, Shlomo, and Ernest Renan. 2010. *On the Nation and the Jewish People*. Original. Verso.
- Schenker, Hillel, and Abu Zayyad Ziad, eds. 2006. *Islamophobia and Anti-Semitism*. 1ST ed. Markus Wiener Pub.
- Sheth, Falguni A. 2009. *Toward a Political Philosophy of Race*. SUNY Press.
- Tessman, Lisa, and Bat-Ami Bar On. 2001. *Jewish Locations: Traversing Racialized Landscapes*. Rowman & Littlefield.
- Topolski, Anya. 2018. 'The Race-Religion Constellation: A European Contribution to the Critical Philosophy of Race'. *Critical Philosophy of Race* 6 (1): 58–81.
- . 2020. 'Nation-States, the Race-Religion Constellation, and Diasporic Political Communities: Hannah Arendt, Judith Butler, and Paul Gilroy'. *The European Legacy* 25 (3): 266–81. <https://doi.org/10.1080/10848770.2020.1741264>.
- Vial, Theodore. 2016. *Modern Religion, Modern Race*. Oxford University Press, Incorporated.
- Wekker, Gloria. 2016. *White Innocence: Paradoxes of Colonialism and Race*. Duke University Press.
- Werbner, Pnina. n.d. 'Folk Devils and Racist Imaginaries in a Global Prism: Islamophobia and Anti-Semitism in the Twenty-First Century'. *Ethnic and Racial Studies*, 1–18. <https://doi.org/10.1080/01419870.2013.734384>.

Radboud Universiteit

SINCE 1923

West, Cornel. 2001. 'A Genealogy of Modern Racism'. In *Race Critical Theories: Text and Context*, 1 edition, 90–112. Malden, Mass: Wiley-Blackwell.